

ПОЖЕЖНА БЕЗПЕКА У СВІТЛІ ЗАКОНОДАВЧИХ ЗМІН

Усунення ризиків виникнення пожеж, зменшення їх негативних наслідків, гарантування безпеки людей є однією з умов функціонування будь-якої установи та організації. 04.03.21 р. набули чинності зміни до КУпАП, унесені Законом від 03.02.21 р. № 1187-ІХ, відповідно до яких суми штрафів за порушення вимог пожежної безпеки суттєво збільшено. Тож розглянемо основні норми щодо забезпечення пожежної безпеки в установах.

Системи забезпечення пожежної безпеки

На сьогодні для більшості установ та організацій (далі – об'єкти) найімовірнішими потенціальними причинами виникнення пожежі є:

- тепловий прояв електричного струму внаслідок залишення без догляду увімкненого електрообладнання, електронагрівальних приладів, порушень вимог до прокладання електропроводки, улаштування електроустановок, їх безпечної експлуатації;

- несправність інженерного обладнання, зокрема систем опалення, газопостачання тощо;
- необережне поводження з вогнем (вогневі роботи, куріння тощо);
- навмисний підпал (можливий іззовні).

Кожен об'єкт має створити власну систему забезпечення пожежної безпеки, яка складається із системи запобігання пожежі, системи проти-пожежного захисту та комплексу організаційно-технічних заходів щодо забезпечення пожежної безпеки, спрямованих на запобігання пожежам,

забезпечення безпеки людей, зниження можливих майнових втрат і зменшення негативних екологічних наслідків у разі їх виникнення, створення умов для успішного гасіння пожеж.

Пожежна безпека об'єкта має виконувати одне з таких завдань:

- мінімізувати ймовірність виникнення пожежі;
- забезпечувати пожежну безпеку людей;
- забезпечувати пожежну безпеку матеріальних цінностей;
- забезпечувати пожежну безпеку людей і матеріальних цінностей одночасно.

Управління пожежною безпекою має досягатися зміною стану приміщень, обладнання, виробни-

чих процесів шляхом переведення його у менш небезпечний стан.

Основні організаційні заходи

Згідно з вимогами ч. 3 ст. 55 Кодексу цивільного захисту (далі – КЦЗ) забезпечення пожежної безпеки суб'єкта господарювання покладається на власників та керівників таких суб'єктів господарювання.

Для забезпечення пожежної безпеки насамперед розробляється, затверджується та впроваджується необхідна організаційно-розпорядча документація.

Керівник об'єкта повинен визначити обов'язки посадових осіб щодо забезпечення пожежної безпеки, наказом призначити відповідальних за пожежну безпеку окремих будівель, споруд, приміщень, інженерного устаткування, а також за утримання й експлуатацію засобів протипожежного захисту.

На кожному об'єкті **відповідним документом (наказом, інструкцією тощо) має встановлюватися протипожежний режим** (комплекс установлених норм поведінки людей, правил виконання робіт та експлуатації об'єкта, спрямованих на забезпечення його пожежної безпеки), а для кожного приміщення об'єкта мають бути розроблені та затверджені керівником або уповноваженою ним посадовою особою інструкції про заходи пожежної безпеки.

Ураховуючи вимогу Правил пожежної безпеки в Україні, затверджених наказом МВС від 30.12.14 р. № 1417 (далі – Правила № 1417), щодо розроблення інструкцій для кожного приміщення об'єкта, за наявності на об'єкті аналогічних приміщень, наприклад службових, можна розробити одну інструкцію, але з обов'язковим зазначенням нумерації (назв, переліку) таких приміщень.

Якщо на об'єкті здійснюється перепланування будівель, приміщень, споруд, зміна штатного розпису, то адміністрація має забезпечити своєчасне перероблення інструкцій та планів евакуації.

Треба розробити окрему **інструкцію для працівників охорони підприємства**, визначивши в ній їхні обов'язки щодо контролю за дотриманням протипожежного режиму, огляду території та приміщень; порядок дій у разі виявлення пожежі; спрацювання систем пожежної сигналізації та автоматичного пожежогасіння,

а також обов'язково зазначити, хто з посадових осіб адміністрації об'єкта має викликатися в нічний час у разі пожежі. Для цього у приміщеннях та постах охорони має бути список посадових осіб підприємства із зазначенням їхніх домашніх адрес та телефонів.

Власник (керівник) установи повинен вживати відповідних заходів реагування на факти порушень чи невиконання посадовими особами, іншими працівниками об'єкта встановленого протипожежного режиму, вимог правил пожежної безпеки та інших нормативних актів, які діють у цій сфері.

Згідно з п. 5 розд. II Правил № 1417 на об'єктах із постійним або тимчасовим перебуванням на них 100 і більше осіб або таких, що мають хоча б одне окреме приміщення з одночасним перебуванням 50 і більше осіб, у будинках та спорудах (крім житлових будинків), які мають два поверхи й більше, у разі одночасного перебування на поверсі понад 25 осіб, а для одноповерхових – понад 50 осіб, мають бути **розроблені й вивішені на видимих місцях плани (схеми) евакуації людей на випадок пожежі**.

На об'єктах із постійним або тимчасовим перебуванням на них 100 й більше осіб або таких, що мають хоча б одне окреме приміщення з одночасним перебуванням 50 і більше осіб, які є навчальними (зокрема дошкільними) за-

кладами, закладами охорони здоров'я із стаціоном, будинками для людей похилого віку та інвалідів, санаторіями і закладами відпочинку, розважальними, культурно-освітніми та видо-вищними закладами, критими спортивними будинками і спорудами, готелями, мотелями, кемпінгами, торговими підприємствами та іншими аналогічними за призначенням об'єктами з масовим перебуванням людей, на доповнення до схематичного плану евакуації має бути розроблена та затверджена керівником інструкція, що визначає дії персоналу із забезпечення безпечної та швидкої евакуації людей, за якою не рідше ніж один раз на пів року **мають проводитися практичні тренування всіх задіяних працівників**. Для об'єктів, у яких передбачається перебування людей уночі, інструкції мають прописувати такі самі дії в нічний час.

Основні вимоги до розроблення, виготовлення, розміщення планів евакуації містяться в ДСТУ ISO 23601:2019 «Ідентифікація безпечності. Знаки на планах евакуації», ДСТУ 7313:2013 «Знаки безпеки та системи евакуаційні фотолюмінісцентні»,

ДСТУ ISO 3864-1:2005 «Графічні символи. Кольори та знаки безпеки. Частина 1. Принципи проектування знаків безпеки для робочих місць та місць громадського призначення», а також у Правилах № 1417.

Посилення відповідальності за порушення вимог пожежної безпеки

Згідно зі ст. 68 КЦЗ посадові особи ДСНС України та її територіальних підрозділів у разі порушення вимог законодавства з питань техногенної та пожежної безпеки, у тому числі невиконання їх законних вимог, зобов'язані застосовувати санкції, визначені законом. Найбільш поширеними санкціями є накладення штрафів.

З 4 березня 2021 року набули чинності зміни до КУпАП, унесені Законом від 03.02.21 р. № 1187-ІХ. Зокрема, суттєво збільшено штрафи за порушення вимог пожежної безпеки. Для наочності наведемо їх у таблиці.

Норма КУпАП	Відповідальність	
	до змін	з 4 березня 2021 року
1	2	3
Ст. 120. Порушення встановлених на залізничному, морському і річковому транспорті правил пожежної безпеки тягне за собою накладення штрафу: на громадян; на посадових осіб	Від 3 до 7 НМДГ (від 51 до 119 грн); від 5 до 10 НМДГ (від 85 до 170 грн)	Від 100 до 200 НМДГ (від 1 700 до 3 400 грн); від 250 до 350 НМДГ (від 4 250 до 5 950 грн)
Ст. 120. Порушення встановлених на повітряному транспорті правил пожежної безпеки тягне за собою накладення штрафу: на громадян; на посадових осіб	Від 3 до 7 НМДГ (від 51 до 119 грн); від 5 до 10 НМДГ (від 85 до 170 грн)	Від 150 до 250 НМДГ (від 2 550 до 4 250 грн); від 250 до 350 НМДГ (від 4 250 до 5 950 грн)
Ст. 175. Порушення встановлених законодавством вимог пожежної безпеки, а також використання пожежної техніки та засобів пожежогасіння не за призначенням	Попередження або накладення штрафу на: – громадян від 0,5 до 7 НМДГ (від 8,50 до 119 грн); – посадових осіб – від 2 до 10 НМДГ (від 34 до 170 грн)	Накладення штрафу на: – громадян від 100 до 200 НМДГ (від 1 700 до 3 400 грн); – посадових осіб від 200 до 300 НМДГ (від 3 400 до 5 100 грн)
Ст. 175². Початок роботи новоутворених установ або початок використання суб'єктом господарювання об'єктів нерухомості без зареєстрованої декларації відповідності матеріально-технічної бази суб'єкта господарювання вимогам законодавства у сфері пожежної безпеки, для яких подання такої декларації є обов'язковим	Накладення штрафу на посадових осіб від 40 до 100 НМДГ (від 680 до 1 700 грн)	Накладення штрафу на посадових осіб від 150 до 200 НМДГ (від 2 550 до 3 400 грн)

1	2	3
Ст. 188¹⁶. Невиконання законних вимог посадових осіб центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань цивільного захисту, нагляду та контролю за станом захисту територій від надзвичайних ситуацій природного та техногенного характеру, щодо розроблення та реалізації заходів у сфері захисту населення і територій від надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру	Накладення штрафу на посадових осіб від 10 до 20 НМДГ (від 170 до 340 грн). За те саме діяння, вчинене вдруге протягом року після накладення адмінстягнення, штраф на посадових осіб від 20 до 50 НМДГ (від 340 до 850 грн)	Накладення штрафу на посадових осіб від 100 до 200 НМДГ (від 1 700 до 3 400 грн). За те саме діяння, вчинене вдруге протягом року після накладення адмінстягнення, штраф на посадових осіб від 200 до 300 НМДГ (від 3 400 до 5 100 грн)
Ст. 71. Порушення вимог пожежної безпеки в лісах	Накладення штрафу: – на громадян від 90 до 270 НМДГ (від 1 530 до 4 590 грн); – на посадових осіб – від 270 до 900 НМДГ (від 4 590 до 15 300 грн)	
Ст. 71. Знищення або пошкодження лісу внаслідок необережного поводження з вогнем, а також порушення вимог пожежної безпеки в лісах, що призвело до виникнення лісової пожежі або поширення її на значній площі	Накладення штрафу: – на громадян від 270 до 900 НМДГ (від 4 590 до 15 300 грн); – на посадових осіб – від 630 до 1800 НМДГ (від 10 710 до 30 600 грн)	
Ст. 77¹. Випалювання стерні, луків, пасовищ, ділянок із степовою, водно-болотною та іншою природною рослинністю, рослинності або її залишків та опалого листя на землях сільськогосподарського призначення у смугах відводу автомобільних доріг і залізниць, у парках, інших зелених насадженнях та газонів у населених пунктах без дотримання порядку, встановленого центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної політики у сфері охорони навколишнього природного середовища	Накладення штрафу: – на громадян від 180 до 360 НМДГ (від 3 060 до 6 120 грн); – на посадових осіб – від 900 до 1260 НМДГ (від 15 300 до 21 420 грн). Ті самі дії, вчинені в межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду, тягнуть за собою накладення штрафу: – на громадян від 360 до 720 НМДГ (від 6 120 до 12 240 грн); – на посадових осіб – від 1260 до 1800 НМДГ (від 21 420 до 30 600 грн)	

Забезпечення об'єктів вогнегасниками

Наказом МВС від 28.10.20 р. № 765 затверджено зміни до Правил експлуатації та типових норм належності вогнегасників, затверджених наказом МВС від 15.01.18 р. № 25, відповідно до яких будинки адміністративного та побутового призначення і громадські будинки, на кожному поверсі повинні мати не менше ніж два переносні (порошкові, водопінні або водяні) вогнегасники з масою заряду вогнегасної речовини 5 кг і більше, а в разі площі поверху більше ніж 100 м² кількість вогнегасників визначається з розрахунку 1 кг вогнегасної речовини на кожні 10 м² площі підлоги.

Крім того, слід передбачати по одному газовому вогнегаснику з величиною заряду вогнегасної речовини 3 кг і більше:

- на 20 м² площі підлоги в офісних приміщеннях з оргтехнікою, коморах, електрощитових, вентиляційних камерах та інших технічних приміщеннях;
- на 50 м² площі підлоги в приміщеннях архівів, бібліотек, музеїв.

Приміщення площею менше ніж 20 м², у яких розміщено оргтехніку, слід оснащувати переносним газовим вогнегасником ВВК-2.